

עין משפט
ור מוצה

שנים אוחזין פרק ראשון בבא מציעא

מסורת הש"ס

א [מ"י פ"ה מה' מעשר
על ה' אלו]:
ב ב מ"י פ"ה מהלכות
זכיה ומתנה ה' ה
ו פ"ה מה' גולה וארצה
ה' יא ספם ע"פ ספ
טו"ש ח"מ פ"י רמז
צב ב מ"י רמז ספ"ד:
צג ג ד מ"י פ"ה מה' ג
גולה וארצה ה' יא
ספם ע"פ עד טו"ש ח"מ
פ"י רמז ספ"ד:
צד ה מ"י פ"ה מהלכות
גירושין ה' ג ועין
גמ"מ ספם ע"פ ג טו"ש
א"ע פ"י קולט ספ"א א ג:
צח ו מ"י ע"פ ה' ה' ה' ה'
ספם ע"פ טו"ש
כ"ה ע"פ פ"י קולט ספ"א ג
כ"ה ספ"ה ו פ"י:

א [ע"פ פ"ה טו. וי"ג].
ב [שולחן קול: א. ג גי'ין].
ג [ד' מ"ש פ"ה מ"ש].
ד [ד"ה פ"ה א. ג] [ש"ך].
ה [מ"ה]. ו [וקן בימות].
ו [ע"פ טו"ש].
ז [ד"ה מ"ש ומקומו].
ח [ע"פ מ"ש מ"ש ג כ"ה].
ט: גולה ודע"ה].

הגהות הב"ח
א [ד"ה כ"ה כ"ה א"ה וי'
ע"פ מצודות א"ש]:

מוסף רש"י

ומקומו מושכר לו. ונתן
לו ר' יהושע פרוניס כספר
המקום ומלא מטלטלין
נקיין עם הקרקע כספך.
וכי מקנה דהך מילתא
במ"ש מעשר שני (פ"ה)
מ"ש ומקנה שבר זה מה.
ק"מ ע"פ ג' לא יפטר
א"מ עם ה' ש"א
למ"ה למכ"ה דבר ש"ש
מ"ש. ופ"ה א"ה ממנו
אין מ"ש ח"ו מ"ש מ"ש
ט"ל וכן המ"ש י"ש
מ"ש וי"ו (ק"ו).
נתן לע"בא בן י"פ.
ש"ש מע"ש ע"י ה"ה. ו'
וכפ"ה ה' ע"ש ה' ע"ה
ט"ו.

ולמנע לבעלים זה המעשה ד"ר' חנן
במסכת מעשר שני (פ"ה)
מ"י) גבי ציבור דמתן האם ערב הפסח
היה הביעור נותן תרומה ותרומת
פירושו רחוק ממנו לר"ך לקרות להם
שקנה אותם ללו וללנה ומעשה נמי
ד"ר' חנניס כ"ו ו"מ' ואמאי לא נתן
תרומה גדולה דמתן ב"ן דמע"ש
נותן תרומה ותרומת מעשר לכהן
שהרי ר"א בן עזריה היה עמו כדקמי
סיפא עמד רבי יהושע ואמר תרומת
דתרומה גדולה טרם שנספ הפרישה
ונתנה לפי שקלה היטה להפריש
דחטה אחת פוטרת את הכרי וניתלת
באומד ועוד שהתבואה היטה כבר
ממורתם בתינו של ר"ג דמוכח
צירושלמי ותרומה גדולה ממפרישה
בשדה מיד אחר המכר דלאמרין
צירושלמי דמע"ש שני מלא פירות
בשדה מפחרין מותרין משום גול
ומידין בנע"ש ומטו"ח ממרומה
ד"א"ל לגונן שמיפקר א"כ"י נהרמה
תרומה ממנה:

ומקומו מושכר לו ועישור אחר שאני עתיד
למוד נתן לע"בא בן יוסף כדי שיזכה בו
לעניים ומקומו מושכר לו וכי רבי יהושע ורבי
עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו
עומדין אמר ליה ר' דמי האי מרבנן כדלא
גמרי אינשי שמעתא כי אתא לסורא אמר
להו הכי אמר עולא והכי אותביתיה אמר
ליה ההוא מרבנן רבן גמליאל מטלטלי אגב
מקרקעי הקנה להם רבי יורא קבלה רבי
אבא לא קבלה אמר רבא שפיר עביד דלא
קבלה וכי לא היה להם סודר לקנות ממנו
בחליפין אלא טובת הנאה אינה ממון לקנות
ממנו בחליפין הכא גמי טובת הנאה אינה
ממון לקנות על גבי קרקע ולא היא כ"א מתנות
כהונה נתינה כתיבא בהו חליפין דרך מקח
וממכר הוא מטלטלין אגב מקרקע נתינה
אלימתא היא רב פפא אמר "דעת אחרת
מקנה אותן שאני ומנא תימרא דתנן ראה
אותן רצין אחר המציאה כ"ו ואמר רבי ירמיה
אמר רבי יוחנן י"הוא שרין אחריהן ומגיעין
ובעי רבי ירמיה במתנה היאך קבלה מיניה
רבי אבא בר כהנא י"ע"פ שרין אחריהן ואין
מגיעין מאי טעמא אלא משום דדעת אחרת
מקנה אותן שאני אמר ליה רב שימי לרב
פפא הרי גמ דדעת אחרת מקנה אותה ו"אמר
עולא והוא שעומדת בצד ביתה או בצד הצרה
שאני גמ ד"איתיה בעל כרחו מתקף לה רב
ששת בריה דרב אידי ולא קל וחומר הוא
ומה גמ ד"איתיה בעל כרחו אי עומדת בצד
ביתה ובצד הצרה אין אי לא לא מתנה
דמדעתיה לא כל שכן אלא אמר רב אשי
הצר

מסננס. של הכונה וליה ומעשר עני: נסיעה כפי"א ב"ה. כדכתיב
(דברים טו) ונתתה לניי זה מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר
עני לפיכך אסור להקטמן כבודר דרך מקח הוא שזה נתן לו כליו
מתמיהן ונראה זה כמכור לו: נסיעה א"ה. מותר להקנות
מתנות כהונה על גבי קרקע: רב פפא אמר: לעולם בנות מחר
קנאו ואפילו הכי לא תקשי לעולם דהא דלא בעינן הכא עומד בצד
השדה משום דדעת אחרת מקנה אותן שרין גמליאל הקנה להן
מטלטלין שהיו לו בחצר שלהן ולא מהפקירא קנו ונתנה מתנה זו
לקנות וא"ע"ג דלחין עומד בצד השדה: והוא שרין אחריהן. ה"כ
מהלך והגזלות מדיין וממיתין דקמי וכתה לו שדה כגון שהיה
יכול לרוץ אחריהן ומגיעין קודם שילאו משדהו: ה"ג וצ"י ר'
ירמיה במסנה ס"א"ך. אם היו זכי וגזלות של אדם אחד והם בתוך

שדה חבירו ונתמן בעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעין והוא שרין אחריהן ומגיעין ואי לא לא קני ומאי נתן למיהדר ביה או
לא: קבלה מיניה רבי אבא. להך בע"א מרבי ירמיה דשפיר דק שיש מילוק בין מתנה להפקר ובמתנה א"ע"פ כ"ו: ואמר עולא. במסכת
גיטין (דף עו:) גבי הוריק גט לאשמו בתוך ביתה או בתוך חצרה: שאני גט ד"איתיה בעל כרחו. שהוא נותן לה ולא יחא לה למגרשה:
ולאו קל וחומר הוא. מן הטעם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: מה גט. דכי איתיה בצד חצרה ולא יחא לה למקניה אפילו הכי קנייה לה
חצרה אמרינן דאי איתיה אין אי לא לא: מסנה. דלמיה בע"א דאי איתיה לא קניא: לא כ"ש. דכי אמרה בעינא לריכא שמהא
בצד חצרה: אלא אמר רב אשי. לא תחלי טעמא משום דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא בעינן עומד אלא
דכיון דמיה אתרביא לא גרעה משלוחה להטיב לה וזמני שולחיה דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת בצדו חצרה
נמי לא שנה הלך גבי מתנה דכות הוא לה אן סהדי דניחא לה שמהא שולחיה וקניא לה כשליח אבל גבי גט דחוב הוא לה
לא יחא לה שמהא שולחיה הלך כי עומדת בצדה על כרחו ידה היא ודה קניא גבי גט על כרחו ואי לא לאו ידה הוא
ולא שולחיה הוא. טעמא דש מילוק בין גט למתנה ואף על גב דמרייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חצר חף על גב
ולא תרביא משום כי דלאמרן לעיל (דף י:) לא גרעה משלוחות דאי נמי לא אתרביא מונחן בידה היו נפקא לן חצר משלוחות ובי
לאטריך לרבי משום כי משום קטן וקטנה דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה נתינה וכל היכא ד"איתיה לשלוחות איתיה לן חצר הלך גבי
גט דחוב הוא לה אין חבין כ"ו כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחוב אדם שלא מדעתו וחצרו נמי לאו בתורת שליחות
מזית לאחיי דתמגרש שלא מדעתה הלך בגט לא מרבייה אלא משום יד ומה ידה דקמוסה לה חף חצירה בקמוסה לה:
גבי

אמאי קננו שכן היה לו להשאל להם או להשכיר בחליפין וי"ל דשאלה
ושכירות אינה נקנית בחליפין: ו"ב' בצד שדהו של ר"ג היו עומדין.
וא"מ והלא התבואה היטה בתינו של ר"ג דמוכח צירושלמי פ"ק ג'
דמעשרות וזימא שרן בן גמליאל היה משמרו ויהי עמך דלגני
וקניס לה לא משממר שלא היה הפסק בין מצוחמו למצוחמן ולא
תאמר שלחי השואל (לקמן דף קג.) גבי הוצל של בעל הבית מוקי
לה בגמרא בתורי דלחו מעלמא ונחצר דמשכיר וכרבי יוסי כ"ו
חינה והשתא והלא השוכר משתמש בחצר ואם כן הוצל משתמר
לדעת השוכר בחצר ואין זוכה המשכיר בזול תורי דלחו מעלמא
יש לומר שגם משכיר בתינו פתוח לאותו חצר ומקרי עומד בצד
שדהו [וע"פ חופסות גיטין עט: ד"ה פנימית].

נתן ליהושע. וא"מ והא קניניהו
עולא וי"ל דק"ל כר"ע דלמר
קודם קנא דוקא ללו ואמר קנא
לכהן וללו דלאמר פ"ב דכתובות
(דף טו. וס' ד"ה א"ן) ולא תאמר
ר' יוחנן בן גודגדא שאמר לר' יהושע
חזור כך שאמא מן המשוררים ואני
מן המשוערין (ע"פ דף יא:) משמע
שהיו שניהם לויים ובשליח החליל
(ט"ס דף יו:) אמרינן מגיפין דלמות
שנמקדש היו נוטלין שכרן מלמס
הפיס ולמס הפיסי אינו מותר אלא
לכהניס וי"ל ב"י מקומות היו הכהנים
שומרים בנחמ"ק דלאמר' גריש מ'ק'
תמדי ואותן מגיפין דלמות היו נוטלין
שכרן מלמס הפיסי:

מקומו מושכר לו. כפי"א קמי
שקננו שכן זה מנה ו"מ'
אמאי קננו שכן היה לו להשאל להם או להשכיר בחליפין וי"ל דשאלה
ושכירות אינה נקנית בחליפין: ו"ב' בצד שדהו של ר"ג היו עומדין.
וא"מ והלא התבואה היטה בתינו של ר"ג דמוכח צירושלמי פ"ק ג'
דמעשרות וזימא שרן בן גמליאל היה משמרו ויהי עמך דלגני
וקניס לה לא משממר שלא היה הפסק בין מצוחמו למצוחמן ולא
תאמר שלחי השואל (לקמן דף קג.) גבי הוצל של בעל הבית מוקי
לה בגמרא בתורי דלחו מעלמא ונחצר דמשכיר וכרבי יוסי כ"ו
חינה והשתא והלא השוכר משתמש בחצר ואם כן הוצל משתמר
לדעת השוכר בחצר ואין זוכה המשכיר בזול תורי דלחו מעלמא
יש לומר שגם משכיר בתינו פתוח לאותו חצר ומקרי עומד בצד
שדהו [וע"פ חופסות גיטין עט: ד"ה פנימית].

שדה חבירו ונתמן בעליהן לבעל שדה במתנה היאך הדין מי צעין והוא שרין אחריהן ומגיעין ואי לא לא קני ומאי נתן למיהדר ביה או
לא: קבלה מיניה רבי אבא. להך בע"א מרבי ירמיה דשפיר דק שיש מילוק בין מתנה להפקר ובמתנה א"ע"פ כ"ו: ואמר עולא. במסכת
גיטין (דף עו:) גבי הוריק גט לאשמו בתוך ביתה או בתוך חצרה: שאני גט ד"איתיה בעל כרחו. שהוא נותן לה ולא יחא לה למגרשה:
ולאו קל וחומר הוא. מן הטעם הזה יש לדון דכ"ש לקנין אחר: מה גט. דכי איתיה בצד חצרה ולא יחא לה למקניה אפילו הכי קנייה לה
חצרה אמרינן דאי איתיה אין אי לא לא: מסנה. דלמיה בע"א דאי איתיה לא קניא: לא כ"ש. דכי אמרה בעינא לריכא שמהא
בצד חצרה: אלא אמר רב אשי. לא תחלי טעמא משום דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה היינו טעמא דלא בעינן עומד אלא
דכיון דמיה אתרביא לא גרעה משלוחה להטיב לה וזמני שולחיה דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה מי לא קני לה ואפילו אין עומדת בצדו חצרה
נמי לא שנה הלך גבי מתנה דכות הוא לה אן סהדי דניחא לה שמהא שולחיה וקניא לה כשליח אבל גבי גט דחוב הוא לה
לא יחא לה שמהא שולחיה הלך כי עומדת בצדה על כרחו ידה היא ודה קניא גבי גט על כרחו ואי לא לאו ידה הוא
ולא שולחיה הוא. טעמא דש מילוק בין גט למתנה ואף על גב דמרייהו דעת אחרת מקנה אותן משום דהך חצר חף על גב
ולא תרביא משום כי דלאמרן לעיל (דף י:) לא גרעה משלוחות דאי נמי לא אתרביא מונחן בידה היו נפקא לן חצר משלוחות ובי
לאטריך לרבי משום כי משום קטן וקטנה דלמיה בעל כרחו אלא גבי מתנה נתינה וכל היכא ד"איתיה לשלוחות איתיה לן חצר הלך גבי
גט דחוב הוא לה אין חבין כ"ו כלומר אין אדם יכול לעשות שליח לחוב אדם שלא מדעתו וחצרו נמי לאו בתורת שליחות
מזית לאחיי דתמגרש שלא מדעתה הלך בגט לא מרבייה אלא משום יד ומה ידה דקמוסה לה חף חצירה בקמוסה לה:
גבי

רבינו הגאון

אמר רבן גמליאל עישור
אחר שאני עתיד למכור
הוא (ל"ה ליהושע בן לוי)
נ"א ומקומו מושכר לו
זה מעשר ראשון. ועישור
אחר שאני עתיד למכור זה
מעשר עני נתן לעקיבא
בן יוסף שהוא פרנס והוא
יד לעניים ומקומו מושכר
לו כדי שיהיה בו לעניים
ולתקבלו שכרו זה מה
וכי ר' יהושע ר"ע בצד
שדהו של ר"ג היו עומדין.
ופקרי ר"ג מטלטלי אגב
מקרקעי אקני לוח ומכין
שקיל ר"ג כסף שכירות
הקרקע וכו' וכן בקרקע
ובכל מה שבחובו דקיל
כסף שהקרקע נקנית
בכסף ובשטר ובחוקה
כסף שכירות הקרקע נקנית
בכסף ובשטר ובחוקה.
ואמרי אמאי לא אקני
להו ר' ג' האי מעשר אגב
סודר. ואמרי משום דעיקר
המעשר ללו הוא וכי מן
השמים הקהילו לו אות
לבעלים כי אלא שכן
הנאה שהוא רשאי לתת
למיה לוי שירצה. וקיל
דטובה הנאה אינה נקנית
בחליפין (ד' חליפין דרך
מקח וממכר הוא כלומר
מקבל הסודר ומקנה לו
אחר ונתנה כהונה
כיון דבדחיה כתיבא בהו
נתינה הקנאה אגב קרקע
נתינה אלימתא היא. ר' ב
שפ"י מ"ק פירוק אחר
דעת אחרת מקנה אותן
שאני. כלומר אם אדם
מקנה לחבירו כלום דבר
החריב והוא נתן בתוך
שדה מקבל המתנה קנאו
וע"ג דאינו עומד בצד
שדהו. ומקסי עליה ודרי
גט דעת אחרת מקנה
אותו וקיל והוא שצוהת
בצד כתיב או בצד חצירה.

א) גולה וז"ל שיהי לו.
ב) גולה ודבר כן ז"ל כ"ו
ג) אינו ממון לקנות ע"ב קרקע
והא היא חליפין דין וי'
מקנה א"ה ה' הקנאה אגב
קרקע וי'.